

– Tað skuldi verið lættari hjá t.d. virkjum at keypa list, soleiðis, at tey kundu avskriva, eins og tey gera við innbúgv og rakstrartól. Hevði hetta verið, so hevði verið liviligari hjá listini, sigur Helgi Fossadal, formaður í Listafelag Føroya

Vit liva ikki av breyði eina

Vit hava tørv á øðrum eisini, onkrum vøkrum at hyggja at. Kanska er listin ikki altíð vøkur, men hon hevur týðning fyri øll fólk. Eitt samfelag, sum ikki hevur ráð til sjúk, gomul og til mentan, er eitt fátækt samfelag, sigur formaðurin í Listafelag Føroya, Helgi Fossadal, sum heldur tað vera hugstoytt, at politikarar sjáldan vitja framsýningar, hóast teir verða bodnir

Dagfinn Olsen
Mynd: Alvar Haraldsen

Øll vita tað kanska ikki, men hann er ein av grundstøðunum í føroyskum mentanarlívi, tá um myndlist ræður.

Vit kenna mannin, sum fyrrverandi stjóra. Fyrst á Elektron og síðani í Fossbankanum.

Í dag er hann formaður í Listafelag Føroya, og vit hava sett honum stevnu í snottligu holum, sum felagið hevur fingið upp at standa ovarlaga í viðarlundini í Havn, nevniliga í Listaskálanum.

– Eg havi altíð havt áhuga fyri list og serstakliga myndlist, og eg teknaði og málaði sum ungur. Áhugin stendur til hetta og eg havi havt so nógv rík upplivilt við listini og havi verið í hesum umhvørvinum alt mitt liv, sigur Helgi Fossadal, sum hevur verið limur í Listafelagnum í mong ár og sum í 1979 gjordist nevndarlimur, tá William Heinesen legði frá sær.

– Endamálið hjá Listafelagnum er at menna listina. Hetta hava vit so roynt. T.d. hava vit skipað fyri árliga ólavsokeframsýningini, sigur Helgi Fossadal.

Síðani Listaskálin í 1990 varð skipaður sum sjálvognarfelag, hevur ein limur úr felagnum verið valdur í nevndina fyri Skálan. Helgi hevur øll árin verið í nevndini umboðandi Listafelagið og verið við til at byggja nýggja Skálan.

– Vit dugdu at siggja, at átrókandi tørvur var fyri at byggja nýggjan skála, so vit kundu vísa okkara list, tí umstøðurnar vóru sera vánaligar. Bert eitt sýningarholi var, men ikki minst Listafelagið hevur verið við til at reisa nýggja Listaskálan, og tað var jú eisini Listafelagið, sum bygd upprunaliga Listaskálan í síni tíð, sigur Helgi Fossadal.

– Listafelagið hevur um 600 limir og er sjálvstøðugt felag, ið hevur til endamáls at vísa list og at vera listini til frama. Felagið livir av limagjaldi og inntøku frá ólavsokeframsýningini. Allur peningurin hevur verið nýttur at keypa list fyri, sum felagið hevur givið Listaskálanum. Í síni tíð vóru vit við til at keypa ognina, so vit kundu byggja Listaskálan út, og eiga vit nú ognina, sigur Helgi Fossadal og minnir á, at síðani Listaskálin varð bygður út, er

grafiskt verkstað gjørt, so føroyskir listamenn hava møguleika at arbeiða við grafiskum prenti, steinprenti, í Føroyum.

– Listafelagið hevur árliga havt eini 5-7 listafólk, ið hava arbeitt við prenti, og hevur felagið so boðið limunum hesi fyri biligan penga, sigur Helgi.

Stovnararnir

Tað vóru útisetar í Danmark, sum stovnaðu Listafelagið. M.a. Karsten Hoydal, Sigurd Joensen og Leivur Lützen.

– Har vóru nógvir góðir menn, men tá vit tosa um menning av listini, so er vert at nevna, at William Heinesen hevur havt stóran týðning fyri myndlistina, somuleiðis Janus Kamban, Hanus við Høgadalsá og Karsten Hoydal og aðrir, ið stóðu um Listafelagið og Skálan, sigur Helgi Fossadal, sum minnir á, at felagið varð stovnað í 1948 og at fyrsta myndin varð latin av H. Andersen og var hetta „Aftur av jarðarferð“ hjá Mikines.

– Hetta var spárin til Listasavn Føroya og Landsstýrið hevur árliga jattað pening til savnið, so at vit hava verið fórir fyri at keypa list. Tí eiga vit so

mikið, sum vit eiga í dag og jättanin er grundarlag undir savninum, sigur Helgi Fossadal, sum tó eisini nevnr gávurnar, sum savnið hevur fingið og sum eisini hava havt stóran týðning.

Savnið hevur ikki bert tær myndir, sum eru inni á savninum. Savnið eigur eisini flestu myndirnar, sum hanga runt á almennu stovnunum.

– Tað er gleðiligt, at savnið fær eina jättan, sum list kann keypast fyri, sum síðani kann hanga á almennum stovnum, so tað ikki verður ein støðug sýning, men ein, ið kann skifta, heldur Helgi Fossadal.

Avskriva list

– Eitt hjartamál hjá mær er, at eg vildi, at tað skuldi verið lættari hjá t.d. virkjum at keypa list, soleiðis, at tey kundu avskriva, eins og tey gera við innbúgv og rakstrartól. Hevði hetta verið, so hevði verið liviligari hjá listini. Hetta eigur at verða tikið upp í mentanarpolitikk framvið, so virkir kunnu taka hetta yvir raksturinn í nokkur ár, tí tað hoyrir til umhvørvið á eini skrivstovu, at myndlist er har og ger arbeidsumhvørvið betri,

heldur Helgi Fossadal, sum ikki skilir, at ein ljóspera á veggnum kann avskrivas, men at eitt listaverk á veggnum ikki hevur henda møguleika.

– Síðstu árin er tað hent innan listina, at keypiorkan er minkað sera nógv. Korini hjá listamonnum nú, eftir kreppuna, eru vánalig. Sváru tíðirnar gera, at fleiri listafólk ikki klára at breyðføða seg. Ikki gekk væl aðrenn, men nú ber av. Ein hugburðsbroyting er farin fram, soleiðis, at feløg og stovnar, sum áður keyptu, nú halda aftur, sigur Helgi Fossadal, sum sigur, at lítið verður keypt av føroyskari list og hetta er orsök til, at fleiri og fleiri av ungu listafólku koma ikki heimaftur til Føroya.

Stór sýning í Keypmannahavn

– Tá neyðin er, so leitar fólk aðrastaðir, men eru umstøður, so fer ein ongan veg, sigur Helgi.

– Men uppgáva okkara er eisini at vísa list uttanlands. Í fjør vóru 13 listafólk í Íslandi og 3. apríl letur ein ógvuliga stór føroysk listaframsýning upp í Keypmannahavn, á Den Fri, har eini 25 før-

oysk listafólk sýna fram. Listafelagið skipar fyri framsýningini, sum er opin til 18. apríl, sigur Helgi, sum ikki fjalir, at slíkar ætlanir kosta sera nógv, men við góðum stuðli letur tað seg gera, sjálvt um kostnaðurin er fleiri hundrad túsund krónur.

Listafelagið hevur øll árin lagt dent á at vísa listina uttan fyri Føroyar, hóast tað hevur verið við styttri og longri millumbilum.

Helgi vónar, at sýningin í Keypmannahavn eydnast, so haldast kann fram við at vísa føroyska list uttanlanda.

– Føroysk list er góð útflutningsvara og er væl móttikin í Danmark t.d., í ár fara Tróndur Patursson og Kári Svensson til París at sýna fram. Har er tað eitt galleri, ið tekur sær av hesum, men hetta vísir, at tá t.d. eitt galleri tekur sær av listini, so siggja tey eisini nakað í, at føroyskir listamenn kunnu koma hægri í altjóða høpi, sigur Helgi Fossadal, sum er spentur uppá, hvat hetta kann føra við sær.

William 100 ár

Í samband við, at William Heinesen næsta ár hevði fyllt hundrad ár, hevur Helgi Fossadal tikið stig til at reisa eina mynd, Williami til minnis og heiðurs, í viðarlundini í Havn.

– Eg havi, saman við Listafelagnum, tikið stig til hetta. Vit hava útvegað pening aðrastaðir til hesa standmynd, ið listamaðurin Hans Pauli Olsen hevur